

EESTI RIIGIIDENTITEET. RAHVUSRIIKLUSE JA KODANIKURIIKLUSE ÜHISOSA

FAKTILEHT

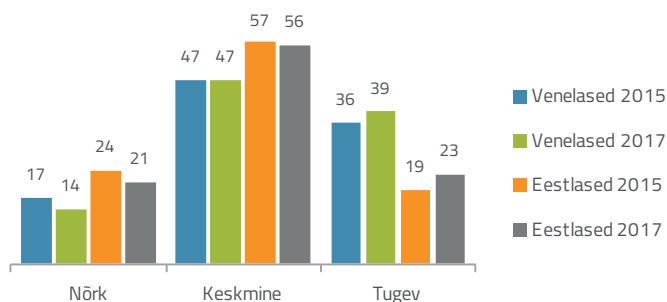
Eesti riigiidentiteedi mõistet on võimalik tõlgendada mitmeti. Integratsiooni monitooringus on riigiidentiteet määratletud Eesti kui ühelt poolt rahvusriigi ja teiselt poolt kodanikuriigi põhimõtete toetamise alusel. Eestivenelaste puhul käsitletakse tugevat riigiidentiteeti Eesti rahvusriigi sümbolite ja põhimõtete toetamisena, eestlaste puhul aga valmidusena kaasata vähemusrahvuste liikmed Eesti ühiskonda võrdõiguslikkuse põhimõtte alusel.

Eestivenelaste riigiidentiteeti mõõdeti hinnangutena järgmistele väidetele ja küsimustele: *Tunnen uhkust, nähes lehvimas Eesti lippu. Eesti riik kaitseb minu õigusi ja pakub avalikke hüvesid. Kui mõtlete endast kui oma rahvuse esindajast ja Eestimaa rahva esindajast, siis kelle hulka kuuluvaks Te end peate?*

Eestlaste riigiidentiteeti mõõdeti järgmistele väidetele ja küsimustele nõustumise või mittenõustumisega: *Mitte-eestlaste kaasamine Eesti riigi juhtimisse on Eestile kasulik. Mitte-eestlaste arvamusi tuleks paremini tunda ja nendega senisest rohkem arvestada, sest nad on tähtis osa Eesti ühiskonnast. Kui Te mõtlete endast kui oma rahvuse esindajast ja Eestimaa rahva esindajast, siis kelle hulka kuuluvaks Te end peate?*

Nimetatud väidete ja küsimustele antud hinnangute ja vastuste põhjal moodustati nii eestivenelaste kui ka eestlaste jaoks summaindeksid, mis mõõdavad nende riigiidentiteedi tugevust ühe tervikliku näitaja kaudu.

Eestivenelaste riigiidentiteedi (EVRI) ja eestlaste riigiidentiteedi (ERI) võrdlus aastatel 2015 ja 2017, %

Võrreldes 2015. aasta monitooringuga, mil uuriti riigiidentiteedi tugevust sellise käsitluse alusel põhjalikumalt esimest korda, on nõrga riigiidentiteediga eestivenelaste ja eestlaste osakaal 3–4 protsendipunkti võrra vähenenud ja on mõlema rahvusühenduse puhul 20% juures.

Keskmise tugevusega riigiidentiteediga rühmad on jäänud peaaegu sama suureks, ulatudes pooleni rahvastikust. Tugeva riigiidentiteediga rühmad on nii eestivenelaste kui ka eestlaste

puhul 3–4 protsendipunkti võrra suurenenud, ulatudes eestivenelaste puhul peaaegu 40%ni ja eestlaste puhul natuke üle 20%.

Riigiidentiteet ja rahvustevahelised erimeelsused

Integratsiooni monitooringu tulemuste analüüsist selgub, et valdav osa nii eestlastest kui ka eestivenelastest on tugeva või keskmise tugevusega riigiidentiteedi kandjad. See aga ei tähenda, et kahe keelekogukonna vahel puuduksid erimeelsused näiteks ühiskonna mitmekultuurilisuse plusside ja miinuste või rahvustevahelise sotsiaalse ebavõrdsuse tajumisel ja mõtestamisel.

Näiteks väitega „Kui riigis on erinevad rahvused, on nendevahelised konfliktid paratamatud“ nõustus 60% eestlastest ja 32% eestivenelastest. Samas nõustus väitega „Laulupeol võiksid kõlada ka venekeelsed laulud, sest venekeelne elanikkond moodustab kolmandiku Eesti elanikkonnast“ rohkem kui pool eestivenelastest, kuid ainult kuuendik eestlastest.

Ka rahvustevahelise sotsiaalse võrdsusega seotud teemade tajumine on kahe rühma puhul väga erinev. Kui enamik (80–90%) venekeelsetest vastajatest tajub nii majanduse ja poliitika kui ka hariduse ja kultuuri valdkonnas rahvustevahelist ebavõrdsust, siis eestlastest tajub seda sõltuvalt valdkonnast kolmandik kuni pool vastajatest.

Samas kinnitab meie analüüs, et lõimumispoliitikat kujundades tuleks hoiduda kirjeldatud erinevuste lihtsustavast tõlgendamisest, nähes nende taga ainult mentaalseid nähtusi, nagu stereotüübid või vähene informeeritus. Selline tõlgendamine oleks ühekülgne ja eeldaks üksnes indiviidide vaimse muutmisele suunatud lõimumismeetmeid. Pigem tuleks siin näha enamuse ja vähemuse kui rühmade sotsiaalse positsiooni erinevust ühiskonnas ning sellest tulenevaid erinevaid huvisid, mis muu hulgas väljenduvad rahvussuhete tajumises ühel või teisel viisil. Nende erinevuste ületamiseks mentaalsuse muutmiseks ei piisa, vaid see eeldab struktuurseid muutusi ka sotsiaalsel väljal.

Eesti integratsiooni monitooringu riigiidentiteeti käsitleva analüüsi põhijäreldus on, et ehkki eestlaste ja eestivenelaste vahel on seoses Eesti ühiskonna mitmekultuurilisuse ja rahvustevahelise sotsiaalse ebavõrdsusega palju eriarvamusi, ei ole see takistanud nende kahe rühma suhteliselt tugevat üksmeelt Eesti rahvusriikluse ja kodanikuriikluse põhialuste toetamises.